

Πειραιώς Σεραφεΐμ: Για την Εκκλησία και τον χριστιανό ο χρόνος συνδέεται άρρηκτα με την παρουσία και το έργο του Χριστού

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Πειραιώς

“Για την Εκκλησία και τον χριστιανό ο χρόνος, κάθε ώρα και ημέρα, έτος και αιωνιότητα δεν είναι μια αφηρημένη έννοια αλλά συνδέεται άρρηκτα με την παρουσία και το έργο του Θεανθρώπου Χριστού”. Αυτό τονίζει μεταξύ άλλων στην Εγκύκλιό του για το Νέο Έτος ο Σεβασμιώτατος [Μητροπολίτης Πειραιώς](#) κ. Σεραφεΐμ.

Παρακάτω ολόκληρη η Εγκύκλιος:

Ἀδελφοί συλλειτουργοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ, Χρόνια Πολλά !

Στήν αὐγή τοῦ νέου ἡμερολογιακοῦ ἔτους, βρισκόμαστε ξανά ἐνώπιον τῆς ροῆς

του χρόνου. Μιάς συνεχοῦς ροῆς ἀπό τό τώρα στό αὔριο, ἀπό τό χθές στό μέλλον ὅπου τά αἰσθητά ἀντικείμενα τῆς ἐμπειρίας μας ὑπόκεινται σέ μεταβολή.

Γέννηση καί θνητότητα, γήρανση καί φυσική ὁλοκλήρωση τῆς ζωῆς. Καί ὅποιαδήποτε μεταβολή στή ζωή προϋποθέτει καί συνεπάγεται κάποια διάρκεια.

Αὐτή ἡ μεταβολή καί ἡ διάρκεια γίνεται ἀντιληπτή ἀπό ἐμᾶς μέ τήν μνήμη μας στό νοῦ, ἀφήνει τά σημάδια της καί τίς ἐμπειρίες στή ψυχή καί ἔχει ἕναν ξεχωριστό καί μοναδικό ἀντίκτυπο στή ζωή μας.

Αὐτή ἡ μεταβολή καί ἡ διάρκεια μετατρέπεται στόν καθένα ἀπό ἐμᾶς σέ αἶσθημα δημιουργικῆς ζωῆς, σέ ἄλλον ἀντανakλᾶ τόν ἀνθρώπινο φόβο, τήν κατάσταση τῆς προσμονῆς, ἢ τοῦ περιορισμοῦ, τήν ἀναζήτηση νοήματος γιά τήν ὕπαρξη, τήν οἰκοδόμηση τῆς σχέσης μέ τόν Θεό, τόν ἀγῶνα καί τήν προσπάθεια πρὸς σωτηρία. Ὅπως λέγει ἕνας φιλόσοφος (M. Heidegger) ἡ διάρκεια καί ὁ χρόνος εἶναι «ὁ μόνος δυνατός ὀρίζοντας ὁποιασδήποτε κατανόησης τοῦ τί εἶναι καί πῶς εἶναι ὁ ἄνθρωπος».

Γιά τήν Ἐκκλησία καί τόν χριστιανό ὁ χρόνος, κάθε ὥρα καί ἡμέρα, ἔτος καί αἰωνιότητα δέν εἶναι μιᾶ ἀφηρημένη ἔννοια ἀλλά συνδέεται ἄρρηκτα μέ τήν παρουσία καί τό ἔργο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ. Ὁ Χριστός, ἡ ἐνσάρκωση τοῦ αἰώνιου Λόγου τοῦ Θεοῦ, εἰσέρχεται στόν ἱστορικό χρόνο μας, γεφυρώνοντας τό κτιστό καί πεπερασμένο μέ τήν αἰωνιότητα. Ἡ Ἐνανθρώπηση Τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ, ἡ γέννησή Του, ἡ Βάπτισμα, ἡ διδασκαλία, τά θαύματα, ἡ παρουσία Του ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, ἡ θυσία καί ἡ Ἀνάστασή Του εἶναι γεγονότα πού συνέβησαν μέσα στόν ἀνθρώπινο δικό μας ἱστορικό χρόνο. Ταυτόχρονα ἡ μετοχή τῶν ἀνθρώπων καί τῆς κτίσης στά γεγονότα αὐτά τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ ἔγινε μέσα σέ αὐτόν τόν ἀνθρώπινο δικό μας ἱστορικό χρόνο καί ἄφησε ἀνοικτό τόν χρόνο ὡς μιᾶ «διαρκῇ καί συνεχῇ» πραγματικότητα γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Μιά πραγματικότητα ἱερή καί λειτουργική, δοξολογική καί ἐμπιστευτική, ὑπαρξιακή καί ὄντολογική, σωτηριολογική καί ἀγιοποιητική, ἡ ὁποία ἀνανεώνει μιᾶ γιά πάντα τόν ἀνθρώπινο χρόνο.

Ὁ ἀνθρώπινος ἱστορικός χρόνος τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου καθίσταται μέ τήν μεγαλειώδη Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἡ ὁποία εἶναι τό κέντρο τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου, αἰωνιότητα στήν ἀγκάλη τοῦ Θεοῦ. Καί ὅλα αὐτά γιά τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν ὁποῖο ὁ Θεός ὄχι μόνο δέν ἔκρυψε τίποτα ἀλλά καί καθ'ὑπερβολή ἀποκάλυψε καί τόν Υἱό Του ὡς Ἄνθρωπο.

Ὁ ἀνθρώπινος ἱστορικός χρόνος λοιπόν ἀποκτᾶ μιᾶ ἱερή καί σωτηριώδη διάσταση: τό παρελθόν, τό παρόν καί τό μέλλον ἐνώνονται μυστηριακά. Καί αὐτό ἰδιαίτερα

στή Θεία Λειτουργία, όπου οι άνθρωποι μετέχουν στή μία Θυσία του Χριστού με την οποία υπερβαίνεται και η έννοια αυτού του χρόνου. Κι εδώ είναι που ο χρόνος ως ημερολογιακό γεγονός ζωής γίνεται «καιρός», δηλαδή μία χρονική περίοδος, ένα διάστημα αγωνιστικής σωτηριώδους διάρκειας. Καιρός στον οποίο η Εκκλησία καλεί τον άνθρωπο να οικοδομήσει την πίστη του, να αδράξει την ευκαιρία προς μετάνοια, να κατανοήσει και να γίνει μέτοχος και πλήρωμα της αγάπης, να οδηγηθεί με σταθερότητα στην ένωση με τον «ήγαπημένο Χριστό».

Ο Μέγας Βασίλειος στά έργα του, ιδιαίτερα στην “Εξαήμερο”, αλλά και στις όμιλίες και τις επιστολές του, έχοντας μία βαθιά θεολογική κατανόηση του χρόνου, η οποία συνδυάζει τη φιλοσοφική σκέψη με την εμπειρία και θεολογία της Εκκλησίας, ασχολείται με τη θεολογική σημασία του χρόνου, συνδέοντάς τον στενά με τη θεία οίκονομία και τό σχέδιο του Θεού για τη σωτηρία του ανθρώπου.

Ο Μέγας Βασίλειος τονίζει ότι ο χρόνος είναι κτιστός και έχει αρχή, καθώς συνδέεται με τη δημιουργία του κόσμου, και πιο συγκεκριμένα έξηγεϊ από την αφήγηση της Γένεσης, ότι ο χρόνος δημιουργήθηκε ως μέτρο της κίνησης και της αλλαγής μέσα στην κτίση. Ο Θεός, όντας Άχρονος και δημιουργός του χρόνου και υπεράνω αυτού, έθεσε τον χρόνο σέ λειτουργία για να υπηρετηθεί τό σχέδιο της θείας οίκονομίας. Η αρχή και τό τέλος του χρόνου είναι, συνεπώς, στά χέρια και την πρόνοια του Θεού.

Για τούς ανθρώπους βεβαίως και την κοσμική αντίληψη η έννοια της θείας πρόνοιας συχνά έκλαμβάνεται και συγχέεται ως χρόνος και πεδίο αναγκαιότητας ή τυφλής μοίρας. Ο Θεός προνοεί για τούς έκλεκτούς και οι υπόλοιποι άνθρωποι βιώνουν την έγκατάλειψη, μόνωση και φθορά όπου ο άνθρωπος μόνος στον κόσμο κι άφημένος στό έλεος της μοίρας του άργοπεθαίνει στό σκότος.

Άλλοτε η θεία πρόνοια έκλαμβάνεται ως άνελεύθερη έξαναγκαστική ύπακοή στό θέλημα του Θεού. Κι άλλοτε προσφέρεται ως δικαιολογία προς μία άκριτη απόλαυση προς όφελος της παρούσας στιγμής, έναντι ενός αναπόφευκτου τέλους. Άκόμη όδυνηρότερα, η ιστορία και η μοίρα κυριαρχείται από τό μηδέν ως «ένas ές άει άνολοκλήρωτος παρατατικός [...] ένα πράγμα που ζει άρνούμενο και κατατρώγοντας τον έαυτό του, αντιφάσκοντας προς τον ίδιο του τον έαυτό» (F. Nietzsche).

Είναι μεγάλης σημασίας για τον Μέγα Βασίλειο και τό τονίζει ιδιαίτερα ότι ο χρόνος καθοδηγείται από τη θεία πρόνοια στό Φώς. Ο Μέγας Βασίλειος τονίζει ότι η θεία πρόνοια πηγάζει από την άπειρη σοφία και αγαθότητα του Θεού. Ο Θεός, ως Δημιουργός, δέν έγκαταλείπει τον κόσμο στό θάνατο, αλλά συνεχίζει να τον συντηρεί και να τον καθοδηγεί με την Χάρη Του διότι ο κόσμος δέν είναι

ἀποτέλεσμα τύχης ἢ αὐτόνομης κίνησης, ἀλλά καρπὸς τῆς θείας Σοφίας καὶ Δημιουργίας.

Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἐκτείνεται καὶ φανερώνεται σέ κάθε λεπτομέρεια τῆς δημιουργίας, ἀπὸ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῆ συνολικῆ λειτουργίας τοῦ σύμπαντος, ἀπὸ τῆ δομῆ τῆς δημιουργίας ἕως τῆ φροντίδα γιὰ τὸ ἐλαχιστότατο ὄν τῆς κτίσης. Ἡ ἁρμονία τοῦ κόσμου, οἱ κύκλοι τῆς φύσης, ἀκόμη καὶ ἡ ὑπαρξη τῆς βιοποικιλότητος, εἶναι ἐνδείξεις ὅτι ὁ Θεὸς φροντίζει γιὰ τὴν εὐημερία τῆς κτίσης. Κάθε στοιχεῖο τῆς φύσης ἔχει τὴ θέση καὶ τὸν σκοπὸ του, ἀποκαλύπτοντας τὸ μεγαλεῖο τῆς θείας πρόνοιας.

Καὶ ἀκόμη περισσότερο ἐξαιτίας τῆς Ἀπειρῆς Ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἡ πρόνοιά Του ἀποκαλύπτεται στὴ φροντίδα Του γιὰ τὸ τέλος καὶ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἀκόμα καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Θεό. Ἀλλὰ καὶ σέ αὐτές τίς μικρές ἢ μεγάλες δοκιμασίες καὶ θλίψεις πού ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει καὶ στίς ὁποῖες ἀναλογεῖ ὅλη ἡ εὐθύνη στὸν ἄνθρωπο καὶ τίς ἐπιλογές του, δέν τιμωρεῖ ὁ Θεός, ἀλλὰ ὅπως λέγει ὁ Μέγας Βασίλειος παραχωρεῖ. Παραχωρεῖ τίς δυσκολίες ὡς μέσο διόρθωσης καὶ πνευματικῆς ἀνάπτυξης, πίστεως καὶ ὑπακοῆς, κατανόησης τοῦ νοήματος «γεννηθήτω τὸ θέλημά Σου», γιὰ νὰ παιδαγωγῇ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπο στὴν συνάντηση Μαζί Του.

Γιὰ τὸν Μέγα Βασίλειο ὁ χρόνος δέν εἶναι μόνο μέτρο τῆς ὑλικῆς ζωῆς ἀλλὰ δῶρο καὶ ἐργαλεῖο, κριτήριον καὶ καθημερινότητα σωτηρίας. Μεταμορφώνει τὴν προσωρινότητα τῆς ὑπαρξης σέ αἰώνια κοινωνία μέ τὸν Δημιουργό, καὶ ἐκκλησιολογικά στὸν ἐδῶ χῶρο καὶ χρόνο, καὶ ἐσχατολογικά στὴν Κρίση καὶ τὴν αἰωνιότητα.

Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Κύριος τοῦ χρόνου, ὁ ὁποῖος κινεῖται πρὸς τὴν τελείωση τῆς δημιουργίας. Ἡ ἐνσάρκωση τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν Μέγα Βασίλειο εἶναι τὸ «ἀποκορύφωμα τοῦ νοήματος τοῦ χρόνου» Ὁ Χριστὸς εἰσέρχεται στὸν χρόνο, καθιστῶντας τὸν «μέσο καὶ ἐφόδιο» γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ Ἐνανθρώπηση ἀγιάζει τὸν χρόνο, μετατρέποντάς τον ἀπὸ ἓνα κτιστὸ καὶ φθαρτὸ ἐνδιάμεσο γεγονὸς σέ ὁδὸ αἰωνιότητος. Τονίζει μέ ἔμφαση καὶ ὑπογραμμίζει ὅτι **ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μας εἶναι περιορισμένος καὶ πρέπει νὰ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴν αἰώνια ζωή. Ἀλλὰ εἶναι καὶ μιὰ μοναδικὴ εὐκαιρία ἔρωτα καὶ ὑφαρπαγῆς ἀπὸ τὴν Ἀπειρὴ Ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀδράνεια καὶ ἡ σπατάλη τοῦ χρόνου, λέει ὁ Ἅγιος Πατέρας, εἶναι ἀπώλεια καὶ ἀστοχία, ἐνῶ ἡ μετάνοια, ἡ προσευχή, ἡ ἀγάπη, ἡ φιλάνθρωπία καὶ ἡ μετοχή στὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ εἶναι τρόποι ἀγιασμοῦ τοῦ χρόνου. Αὐτὸ ἀκριβῶς πού καλεῖται καὶ βιώνει ὁ ἄνθρωπος μέσα στὸν λειτουργικὸ χρόνο.** Ὁ παρελθὼν χρόνος τῆς σωτηρίας τὴν ὁποία τοποθέτησε ὁ

Θεός στόν κόσμο μέ τήν Παρουσία καί τήν θυσία Του καί ὁ μέλλων χρόνος τῆς Δευτέρας Παρουσίας καί Κρίσεως τῶν Ἑσχάτων, συμπλέκονται στό παρόν. Τά ἔσχατα φωτίζουν τό παρόν καί εἶναι ὡς παρόν. Τά ἔσχατα δέν εἶναι μιά μελλοντική κατάσταση, ἀλλά οὔτε καί μιά δεδομένη ἀπολύτως ἐκπληρωθεῖσα κατάσταση. Γι' αὐτό τό λόγο ἡ πατερική παράδοση περιγράφει ἕναν ἀρραβῶνα καί μιλάει γιά μιά πρόγευση πού ἔχει ὁ ἄνθρωπος, συνδυάζοντας τό «νῦν» μέ τό «αἰεί», παρόν καί μέλλον, πού πλέον λειτουργοῦν ὡς διαρκές παρόν. Τό «νῦν» καί τό «αἰεί» ὑπό τό νόημα τῆς θείας Πρόνοιας καί τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ γίνονται ἕνα καί τό αὐτό, καί οἱ ἄνθρωποι πού ὁμολογοῦν Τριαδικό Θεό καί ἐκζητοῦν τήν Χάρη, ζοῦν ὡς τέκνα τοῦ Θεοῦ, «ὅτι δέ ἔστε υἱοί» κατά τόν Ἀπ. Παῦλο. Αὐτά τά τέκνα ἔχουν τήν εὐκαιρία καί τήν δυνατότητα νά βιώσουν τήν αἰώνια ζωή ἤδη ἀπό αὐτή τήν παρούσα ζωή καί τόν παρόντα ἱστορικό ἀνθρώπινο χρόνο τους ὅπως τόν βίωσαν οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας πού ὁδηγήθηκαν καί ὁδήγησαν τόν χρόνο τους καί τήν ζωή τους στήν τρυφή τοῦ αἰώνιου Παραδείσου, τήν ἀγκάλη τοῦ Θεοῦ.

Καλή Χρονιά, εὐτυχισμένη καί παραγωγική πνευματικά!

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΣΑΣ

+ ὁ Πειραιῶς ΣΕΡΑΦΕΙΜ